

NICOLAE VLAD

Garda Tineretului Român (Brașov, 1958)

*Istoria unei organizații
anticomuniste*

Un mare scriitor român, este vorba de Mihail Sadoveanu, spunea: „I-a fost dat pământului acesta să aibă odihna valului și liniștea vântului”. Un mare scriitor. Istoria a confirmat, în mod dureros, adevărul spuselor sale, mai ales în secolul care tocmai a trecut.

Cei care ne aflăm astăzi la început de nou mileniu am trăit din plin convulsiile ultimilor 50 de ani, cu repercusiuni dureroase pentru mulți, în speță pentru poporul român, așezat la această „poartă a furtunilor” și supus „tuturor blăstămațiilor”, precum spune un înțelept cronicar. Și aceasta, datorită faptului că mai marii lumii, la mijloc de secol, au tăiat după pofta lor bătrâna Europă la mijloc. Noi, cei care ne prezentăm astăzi aici, ne-am trezit într-un lagăr socialist, dirijat de la Moscova, capitala imperiului stalinist. La vremea în care se împărțea Europa în două, noi abia porneam în viață cu tăbliță și ghiozdan și credeam că așa este firesc. La fel credeau și unii oameni „mari”, părinții și rudele noastre. Dar peste noapte au dispărut din sălile de clasă și de peste tot portretele Familiei Regale, icoanele și, copii fiind, ne bucuram că nu mai suntem obligați să mergem la biserică și săptămânal să ne mărturisim îngereștile păcate. Când ne-am întors dintr-o vacanță de iarnă, am aflat că țara noastră se numește altfel: Republica Populară Română. Peste tot tronau portrete și statui ale marelui conducător al omenirii, I. V. Stalin, iar orașul nostru purta „cu mândrie numele lui”. Și natura lua parte la acest „delir”, bătrâna Tâmpa afișând cu aceeași „mândrie”, cu litere uriașe, un aranjament silvic cu numele lui Stalin care, prin uriașa lui statuie din fața Primăriei, o privea cu... spatele. Treptat, străzile au primit nume rusești: Vorșilov, Kalinin, Jdanov, Lenin, Armata Roșie, 7 Noiembrie, Zoia Kosmodemianskaia ș.a. Librăriile și cinematografele aveau nume rusești: Rodina, Maxim Gorki, iar cultura românească se alinia și se subordona celei sovietice, prin nefasta asociație A.R.L.U.S. Eram invadați de literatură publicată la editura „Cartea Rusă”, iar filmele erau în totalitate rusești. Din clasa a IV-a, ni s-a introdus obligatoriu învățarea limbii ruse. Am aflat, mai târziu, că peste tot în întreprinderi, în CAP-uri, se învăța limba rusă. Până și văcarii erau obligați s-o învețe. Erau emisiuni muzicale la radio, „Să învățăm limba rusă cântând”, iar emisiunea „Din țările socialiste” începea cu „Vorbește Moscova”. Și iar credeam noi, copiii, că așa este normal. Văzusem încă din anii '45-'46 cum erau duși sașii în Rusia și cum prin gări treceau trenuri cu deportați spre Bărăgan. Și tot ni se părea normal. Apoi au apărut detașamentele de pionieri, după model sovietic. Eram mândri de asta. Cravata roșie (la început, fără tricolor) era un semn de înaltă apreciere. Ne miram de ce oamenii mari, când se adună la vreo ocazie, în familie, cântă încet, cu teamă, anumite cântece,

iar bătrânii își duc batista la ochi. Am aflat că aceste cântece murmurate în șoaptă se numeau „Hora Unirii”, „Deșteaptă-te române”, „Pui de lei” ș.a. (Mai târziu, în închisoare, am întâlnit oameni condamnați la ani grei pentru că au făcut imprudența să cânte așa ceva la cârciumă, prin alte locuri publice și i-a turnat cineva.) Tot așa, nu pricepeam de ce, seara, tata și unchii mei își lipeau urechile de aparatul de radio, de unde se auzeau niște părâituri și din când în când o voce de departe. Nu știam atunci că era vorba de posturile interzise „Europa Liberă” sau „Vocea Americii”. Tot atunci auzeam vorbindu-se în șoaptă că „ăla” și „ăla” au fost „ridicați”. Nu pricepeam mare lucru. După câțiva ani, au început să vină la noi, pe furis, niște oameni slabi, cu fața lividă, ochii întunecați, adânc înfundați în orbite. Mi s-a spus că veneau de acolo unde și mama fusese în 1949. Mai auzeam cuvinte ca Aiud, Canal, Poarta Albă. Abia în închisoare am aflat crudul adevăr, dar până atunci a mai curs ceva timp. Moartea lui Stalin în 1953 ne-a cutremurat, copii fiind: ni se păra firesc ca un om să moară, dar nu tocmai el. Eram în clasa a VII-a și ni s-a cerut ca fiecare elev să scrie ce a simțit în acele momente, să ne arătăm îndurerarea. Am văzut atunci chiar oameni mari plângând. Și iar mi se părea firesc: la mort se plânge, nu se cântă.

În școală și în oraș se organizaseră între timp cenecluri literare, unde am început să mergem cei cu „chemare”. Așa am ajuns pe strada Neagră, actualmente Bălcescu. Acolo am întâlnit mulți oameni mari, care citeau ce-au scris despre stahanoviști, frunțași în producție și CAP-uri, îi incriminau pe chiaburi, sabotori și spioni. Încercam și noi să ne aliniem în front, dar simțeam că am vrea să scriem altceva. Eugen Luca avea și înclinații spre pictură. Discutam în grupuri mici încercările noastre literare, mai recitam poezii din Eminescu, Coșbuc și Goga, nepricepând de ce în școală „tovarășa” nu pomenește de ei. Ni s-au alăturat treptat și alții, printre care și Gicu Ungureanu care avea înclinații literare și era un om „cittit”. În aceste împrejurări am intrat în liceul „Andrei Șaguna” (se numea Nr. 1). Acolo mai exista vechea gardă de profesori cu mare competență profesională și morală, care încercau din răzputeri să se acomodeze programei impuse. Se studia după manuale rusești traduse, notarea era de la 1 la 5, iar durata studiilor de 3 ani (10 clase în total). Învățam istoria și geografia U.R.S.S., iar în loc de biologie „Bazele Darwinismului” în care se elogiau marii oameni de știință sovietici, printre care și grădinarul Miciurin. Limbii ruse îi erau rezervate 6 ore pe săptămână, iar limbile străine (franceza și germana) se studiau prin rotație. Învățam și istoria României, un manual imens alcătuit de Mihail Roller, după indicații precise, din care aflam prea puține despre marii noștri voievozi, în schimb se prezentau luptele proletare de la Lupeni, Grivița și eroismul luptătorilor comuniști în ilegalitate. Tot de la Roller am aflat cu cât entuziasm a primit populația din Basarabia și Bucovina eliberarea de către U.R.S.S. de sub jugul moșierilor și capitaliștilor români. Ce învățam la limba română, practic după singurul manual netradus? Aveam ce, din opera lui Dan Deșliu, A. Toma, Maria Banuș, Veronica Porumbacu, Mihai Beniuc și mulți alți „clasici în viață”. Adevărații clasici erau prezentați trunchiat. Astfel, Eminescu apărea doar cu ultima parte din „Scrisoarea a III-a”, „Viața”, „Împărat și proletar”. Restul? Coșbuc cu „Noi vrem pământ”, Vlahuță cu „1907”, Caragiale comenta copios viața politică burgheză în „O scrisoare pierdută” și cam atât. Când mă gândesc astăzi ce sacrificii au făcut acești corifei ai liceului, ajung la concluzia că i-am uitat prea repede și pe nedrept pe Aurel Goia, Ion Nicoară, Ioan Stoia, Vasile Ionescu și câți alții...

În această atmosferă creșteam și învățam, dar simțeam că ceva lipsește, că ceva

trebuie descoperit, adăugat. Treptat, micul grup inițial se dezvolta. Ni s-au alăturat Tiberiu Luca, Radu Șoroagă, Horia Homână, Octav Bjoza, Adrian Ghețu, Nelu Cențiu, cu toate că nu toți aveau înclinații concrete pentru literatură sau artă, dar toți simțeau că trebuie schimbat ceva. Astfel, am început să ne întâlnim pe la fiecare acasă sau în parc, în grupuri mici și discutam despre adevărata istorie românească, despre literatura clasică și adevărată românească. Exersam încet-încet dreptul omului de a se exprima liber. Treptat, am aflat că „dincolo”, în Vest, este o altă viață, că omul este liber să exprime ceea ce gândește. Ca un miracol ne-au părut cărțile și revistele bune, tipărite înainte de război, care erau de mare folos. Începeam să înțelegem că situația pe care o trăiam se datorează în mare parte ocupației rusești, celor care au acceptat să se angajeze în procesul de sovietizare a României și că ne paște pericolul de transformare a României într-o „gubernie” rusească, deoarece mascarada unui referendum popular în acest sens era ușor de regizat. Nu-i uram pe ruși, deoarece nu confundam ideologia cu un popor. Aflasem căte ceva despre faptul că și acolo la ei s-au petrecut grozăvii mai mari decât la noi, în ceea ce privește pervertirea sufletelor și cultul personalității lui Stalin. Toți cunoșteam destul de bine limba rusă (era și normal) și marea cultură a rușilor de sub țări. Eu personal vorbeam perfect limba rusă, am citit mult din bogata lor literatură, am citit despre artă, muzică, știință. Treptat, ne purificam de balastul cu care am fost îndoctrinați ani în șir. Și totuși, simțeam că nu este suficientă această rezistență pasivă, că trebuie făcut ceva mai mult, dar cum și când?

Așa ne-a prins sfârșitul liceului, în 1956; alții dintre noi terminaseră cu un an înainte (Puiu Panaitescu) iar alții erau încă elevi la liceu. Între timp, aflasem că în țară s-au constituit mai multe grupuri organizate cu diverse activități „subversive”, că în munți luptau partizani. Toamna (o parte din noi) am plecat spre diversele facultăți, unde dădusem examene de admitere. Nu a trecut mult și a izbucnit Revoluția din Ungaria, prezentată la noi drept contrarevoluție. Se comenta mult, fâțiș sau pe la colțuri. Vedeam trecând ziua, noaptea, trenuri cu trupe sovietice spre Ungaria. Toți priveam cu îngrijorare, dar și cu speranță. Oare la noi când?... În țară au avut loc unele mișcări studentești și alte încercări de organizare. Dar a venit înfrângerea dramatică a insurecției ungare; pe fețele multora se citea descurajarea și indignarea că Occidentul a privit atât de pasiv masacrarea ideii de libertate așa de clar proclamată de un popor din Europa aflat sub ocupația rusească. Furtuna a trecut, apele au început să se limpezească și tocmai atunci în grupul nostru a început să încolțească ideea altei forme de acțiune. Astfel, de la cuvânt s-a trecut la faptă.

În primăvara anului 1957 se concretiza un plan de acțiune. Se impunea alcătuirea unui statut. Am început, în urma discuțiilor, să fac o schiță. Apoi am finalizat statutul care cuprindea forme noi de luptă: găsirea unui antidot împotriva propagandei comuniste și mai ales împotriva expansionismului sovietic. În primul rând, s-a stabilit cum să ne organizăm în mici grupuri de câte trei, nu le-am numit celule, după moda comunistă, și nici cuiburi, ca legionarii. Apoi cum să racolăm noi membri, după o atentă observație și tatonare. Esențial era ca grupurile să nu se cunoască între ele. Preconizam alcătuirea unui comitet restrâns de observare și dirijare a activității. S-a stabilit un orar de întâlniri conspirative. Se conturase deja un asemenea nucleu, condus de subsemnatul, Horia Homână, Eugen Luca, Adrian Ghețu, Radu Șoroagă și Paul Caftangioglu. Era neoficial, încă nu se alesese conducerea. S-a stabilit organizarea unei biblioteci cu literatură română și străină, selectată. Trebuia să se ocupe de ea Eugen Luca. S-au confecționat carnete simple de cotizatie (25 de bani lunar), casier fiind Valeriu Fucidjiu.

În statut se interzicea categoric relatarea către părinți și rude a intențiilor noastre. Statutul prevedea să căutăm să ne infiltrăm în organizațiile de masă și obștești, pentru a afla modul lor de organizare, intențiile, și apoi a le contracara prin activitatea noastră.

Pentru a fi într-o formă sportivă cât mai bună, se recomanda înscrierea în cercurile sportive de profil: alpinism, schi, tir, box. Difuzarea și materializarea activității noastre trebuia la început realizată prin răspândirea de manifeste și mici foi volante. Trebuiau procurate litere și realizată inițierea în alcătuirea unei mici tipografii clandestine. Pentru aceasta, cineva trebuia desemnat în acest scop. În Brașov existau mai multe tipografii ale ziarelor; căutam să luăm legătura cu cineva de acolo.

Un mic colectiv urma să se ocupe cu citirea presei și combaterea articolelor de fond cu subiect ideologic, articolele noastre urmând să fie tipărite și introduse apoi în cutiile poștale ale cetățenilor sau afișate în locuri publice. Se preconiza în faza finală luarea legăturii cu cei care luptau în munți, spre a ne instrui în mânăuirea armelor de foc, a explozibililor și în utilizarea aparatelor de radio-recepție. Odată cu redactarea statutului, s-a redactat un jurământ pe care fiecare membru nou cooptat în organizație trebuia să-l rostească. Acesta era foarte succint și a fost alcătuit de către mine; avea următorul conținut: *„Subsemnatul..., În fața poporului meu cotropit de ruși, jur să-mi închin întreaga activitate și voința pentru eliberarea poporului de sub ocupația rusească, pentru triumful adevărului și al libertății și redarea poporului român a demnității naționale. Pentru realizarea acestui scop nobil, nu voi precupeți nici un efort și la nevoie îmi voi sacrifica și viața. Dumnezeu să ne ajute!”* În noiembrie 1957, în casa fraților Luca (Eugen și Tiberiu), s-au adunat majoritatea membrilor organizației aflați în Brașov și s-au ales organele de conducere. Astfel, prin vot secret, s-a ales un președinte, Nicolae Vlad, și cinci vicepreședinți:

1. Horia Homână
2. Eugen Luca
3. Adrian Ghețu
4. Radu Șoroagă
5. Paul Caftangioglu.

Altora li s-au trasat diferite sarcini în cadrul organizației. Tot atunci s-a adoptat și denumirea organizației: „Garda Tineretului Român” (G.T.R.). S-a rostit și jurământul. Între timp, s-au procurat și literele pentru viitoarea tipografie clandestină. S-a redactat conținutul viitoarelor manifeste. Activitatea se contura cu succes, datorită entuziasmului nostru. Între timp, s-au recrutat noi membri: Dan Comșa, Dan Alexandru, Petre Netcu, Andone Chiscop.

Dar în primăvara lui 1958 am simțit că Securitatea este pe urmele noastre. S-a dat alarma, pentru sistarea temporară a oricărei activități. Totuși, în vara lui 1958, pe 25 iunie, am fost arestați toți în aceeași zi. Apoi, a urmat ancheta, procesul, anii de detenție.

După 50 de ani se poate spune...

Din uriașul șir de martiri înregimentați în cruciada împotriva comunismului, din sutele de grupuri organizate, se poate spune despre „Garda Tineretului Român” că se înregimenta alături de ele în rezistența anticomunistă din România.

Argumentele care susțin această idee sunt numeroase.

În primul rând, noi eram un grup omogen, care se constituise cu mulți ani în urmă. În al doilea rând, când am trecut de la vorbă la faptă, treptat, noi aveam deja un statut bine definitivat, aveam o conducere aleasă prin vot secret, aveam o denumire care concorda perfect cu punctele cuprinse în statut. Aveam pregătită o tipografie, aveam manifeste pregătite, o șampilă cu inițialele organizației. Am avut și un cod cifrat, „Româncuța”, cerneală simpatică pentru corespondență și, în fine, un plan de acțiune de lungă durată.

Am fost noi, G.T.R., numai etichetați ca „organizație” de Securitate, cum s-a petrecut cu atâtea alte grupuri, formate ad-hoc din trei-patru cetățeni, care au comentat posturile străine și care, odată arestați, au fost constrânși să recunoască faptul că erau organizați să răstoarne regimul? Alții s-au autodenunțat Securității ca „grup subversiv”, cu intenția ca, la venirea socotită iminentă a americanilor, să fie găsiți după gratii, semn că au făcut parte din rezistența anticomunistă și deci...

Noi însă am fost arestați de către Securitate „gata organizați”. Doar astfel s-au justificat 232 de ani condamnare pe care a primit-o întreg lotul. Și nu în ultimul rând, faptul că la procesul nostru nu au fost martori ai acuzării denotă că a fost o unitate deplină de idei, cimentată în ani de zile; nimeni nu a ezitat când a fost pus în fața pericolului. Toți au acceptat sacrificiul cu seninătate. Și atunci?... Am fost sau nu o organizație adevărată, indiferent de scop, metodă sau deznodământ? Ce mai trebuia ca să fie real, palpabil? O nouă arestare, un nou proces? Să fim bine înțeleși. Prin această prezentare succintă, dar esențială, nu vrem să ieșim în față, să emitem eventuale pretenții. I-am iertat pe toți cei care ne-au făcut rău nouă și familiilor noastre, dar ne prezentăm astfel, acum, ca să se știe că n-am uitat, că nu trebuie să se uite nimic din răul care a afectat vreme de o jumătate de secol o parte a poporului român. Noi am fost o mică roțiță din marele angrenaj în lupta cu forțele răului și rămânem până la moarte aceiași cruciați, înregimentați în lupta cu întunericul, oriunde și oricum se va manifesta el.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

De ce „Garda Tineretului Român”?

Întrebarea asta și-a pus-o în primul rând Securitatea, când ne-a avut pe toți în mână. Nouă ni se părea firească titulatura: era o emanație a programului și prin jurământul depus, și mai ales prin faptul că eram foarte tineri. Nici un moment nu ne-am gândit la vreo similitudine cu „Garda de fier” a legionarilor. De fapt nici nu știam mare lucru despre legionarism, cu toate că părinții noștri trăiseră epoca respectivă, iar unii au simpatizat cu legionarii. Noi știam, așa cum reieșea din relațiile mai vechi dintre noi, din discuțiile purtate ore în șir, opțiunile fiecăruia în materie de istorie, literatură, artă, etică. Atunci nu aveam statut întocmit, nici jurământ scris, nici șampilă, nici litere de tipărit sau carnete de cotizații. Dar, când orientarea activității s-a mutat spre partea subversivă, lucrurile s-au derulat rapid, aproape spontan, deoarece toate se aflau de mult în conștiința noastră, în adâncurile ei. Deci, când s-a pus problema să ne „legitimăm”, cine semnează manifestele, cine sunt cei ce vor trece și la alte acțiuni concrete, ne-am pus firesc întrebarea: Cine suntem? Propunerea titlaturii de „Garda Tineretului Român” a fost acceptată imediat, fără nici o contrapropunere sau obiecții. Cuvântul „Gardă” pentru noi însemna a păzi, a proteja tradiții, limba, cultura și demnitatea românească. Nici astăzi, nici unul dintre noi nu își închipuie că s-ar fi putut numi altfel.

Așa credeam noi, dar Securitatea a apreciat altfel. Tendința și scopul ei era să ne scoată pur și simplu drept o organizație legionară, deși nimeni din grup în cursul anchetei nu a recunoscut această acuzație. Cu toate acestea, dosarul lotului a fost întocmit după vrerea și tipicul vremii. Așa am fost trimiși în instanță cu titulatura „Organizație paramilitară cu caracter fascist”, iar încadrarea în articolul 209 punctul 1 din Codul Penal întrunea, în viziunea anchetatorilor, toate condițiile juridice care să demonstreze că Securitatea a procedat corect, democrația populară anihilând (a câta oară?) o „organizație subversivă”, „criminală”, care „atenta la siguranța națională”. Acest punct de vedere a fost însușit și de instanța reprezentată de procurorul Tiron care, într-un rechizitoriu fulminant, ne-a etichetat „lepădături fasciste, lepre legionare”, „spioni ai imperialismului american” și, în consecință, cerea pedepse exemplare. Avocații apărării, din motive lesne de înțeles, au evitat să atace acest subiect „delicat”. Cereau doar „clementă” din partea instanței. După eliberare, am aflat că pe timpul anchetei și după proces, în licee și în întreprinderi s-a făcut o intensă „prelucrare” în rândul tineretului „serios” în legătură cu un „grup de fasciști” care pune în pericol țara. S-a spus că noi am vrut să aruncăm în aer uzina „Steagul Roșu”, să otrăvim apa orașului și multe alte crime pe care numai niște odioși criminali le puteau comite. Dar nici o vorbă despre adevărata noastră activitate națională și patriotică. Evident că, interpelați direct, noi și părinții am respins aceste aberații.

Menționez, în încheiere, că ștampila confecționată din bronz de către Eugen Luca trona pe masa completului de judecată drept un periculos corp delict. În paginile dosarului apărea frecvent fotografiată, precum și amprentele „G.T.R.”.

După trecerea atâtor decenii, se pune firesc întrebarea: mai există „Garda Tineretului Român”? Se cuvine un răspuns: Da! Pe 10 martie 1990, prin grija și la locuința lui Octav Bjoza, ne-am întâlnit toți membrii organizației. Grupul nostru a fost condamnat aspru de comuniști, dar nu desființat, deoarece poți anihila fizic niște opozanți, dar o idee nobilă pornită din inimi tinere, înflăcărate de înalt patriotism, nu poate niciodată să fie distrusă. Noi, foștii condamnați „G.T.R.”, după eliberarea din închisori am ținut în continuare legături strânse în ciuda severei supravegheri.

Lotul „Garda Tineretului Român”

1. Vlad Nicolae, condamnat la 25 ani muncă silnică
2. Homănă Horia, 20 ani m. s.
3. Ghețu Adrian, 20 ani m. s.
4. Șoroagă Radu, 20 ani m. s.
5. Luca Eugen, 20 ani m. s.
6. Caftangioglu Paul, 20 ani m. s.
7. Fucidjiu Valeriu, 17 ani m. s.
8. Alexandrescu Dan, 17 ani m. s.
9. Panaitescu Mircea, 17 ani m.s.
10. Luca Tiberiu, 15 ani m. s.
11. Cențiu Ioan, 15 ani m. s.
12. Bjoza Octav, 15 ani m. s.
13. Netcu Petre, 5 ani
14. Comșa Dan, 3 ani
15. Chiscop Andone, 3 ani

NICOLAE VLAD

Profesor, născut la 8 septembrie 1939 în Brașov, din părinții Nicolae și Valeria, mama învățătoare, tatăl funcționar public. Studii: primele 7 clase (1946-1953) la Școala Generală Nr. 3 (actualmente nr. 12), Liceul „Andrei Șaguna” Brașov, promoția 1956. M-am înscris la Facultatea de Filologie București, iar în 25 iunie 1958 am fost arestat de Securitate și predat la arestul Ministerului de Interne. După o anchetă neîntreruptă de trei zile, am fost adus la Securitatea din Brașov. După o săptămână, au început anchetele, aproximativ trei luni de zile, în special noaptea, uneori de 4-5 ori pe noapte. Principalii anchetatori au fost maiorul Alexandrescu și locotenentul major Urzică Traian. Tonul a fost foarte dur, cu amenințări și bruscări. Nu-i interesa atât activitatea noastră, cât faptul că „cineva din umbră” ne-a influențat și ne-a îndoctrinat. În acest scop, a fost arestat unchiul meu, fratele mamei, Ioan Puiu, fost legionar, cu mai multe arestări și condamnări. Mai târziu, a fost arestat și profesorul doctor Emil Micu, o bună cunoștință, care mă vizita des la București, când eram student. Am fost anchetat și confruntat cu ei, fără nici un rezultat conform cu scopul și intenția Securității. Cu aproximativ trei săptămâni înainte de proces, am fost depus la Penitenciarul Codlea. Cu două zile înainte de proces, am fost vizitat de anchetatorul Urzică Traian, care mi-a recomandat, pe un ton foarte amabil, să mă port cuviincios la proces, deoarece instanța va aprecia acest gest, că vom avea avocat angajat de familie, că vom apărea în instanță îmbrăcați decent (a dat dispoziții în acest sens). Mi-a oferit un pachet cu mâncare și țigări. (Oare se temea de noi?)

Într-adevăr, procesul a fost corect, din punct de vedere procedural, în fața unei săli arhipline (familiile, rude, prieteni). Pe parcurs, ne-am dat seama că este un proces demonstrativ. Era în 10 octombrie 1958. Seara la ora 24 am fost scoși din sală, urmând ca sentința să se pronunțe a doua zi. Ne-au dus înapoi la Penitenciarul Codlea, unde, pentru prima dată, de la arestare, eram din nou toți împreună. Bucuria revederii a fost imensă, încât toată noaptea am râs, am povestit și am cântat, în ciuda amenințărilor gardienilor. A doua zi nu ne-au mai dus la Tribunal, ci pe la orele 13.00 a venit grefierul, un bătrânel care, cu glasul plin de emoție, ne-a avertizat că pedepsele sunt aspre, că așa sunt legile. Apoi le-a citit. Prima, a mea: 25 de ani de muncă silnică, 10 ani degradare civică, confiscarea totală a averii personale și 1000 de lei cheltuieli de judecată. Au urmat restul pedepselor: 20, 17, 15, 5 și 3 ani. Recunosc că la început am rămas un pic șocat, dar mi-am revenit, deoarece o voce interioară mă îmbărbăta că nu voi executa întreaga pedeapsă. Atunci mi-am amintit de comportarea avocatului meu, angajat de familie, Leonard Gheorghiu, care într-o scurtă întrevvedere, în prezența unui ofițer de Securitate, îmi cerea să-i spun elemente suplimentare pe care nu le-am declarat la anchetă. Revoltat, am refuzat. În timpul pledoariei, a fost penibil. Se bălbia, era incoerent și cerșea mereu instanței să dea dovadă de clemență față de faptele noastre extrem de grave. Mereu era întrerupt de către procuror. Am aflat la eliberare că s-a sinucis la șase luni după proces.

A doua zi după citirea sentinței, am fost pus în lanțuri. Seara de Crăciun a anului 1958 a fost minunată. Am colindat ore în șir la fereastră și nimeni nu ne-a spus nimic. În ianuarie 1959 am fost duși la Gherla, cu duba. După o noapte mizerabilă, am ajuns la vestita „Bastilie” românească. Eram obosit, înghețat, ros de lanțuri. Primirea a fost groaznică. Am fost introduși în celular sub o ploaie de ciomege și înjurături. Într-o cameră, la parter, care se numea carantină, am fost azvârlit ca într-o gaură de iad. Condițiile erau înfiorătoare; într-o cameră 4/6 m, erau peste o sută de deținuți pentru

câteva paturi suprapuse; cei mai mulți dormeau direct pe ciment. Mai era acolo un butoi cu apă și nelipsitul hârdău pentru necesități. Era în plină teroare, după revolta din vara lui '58. Mâncarea era mizerabilă, igiena și asistența medicală erau inexistente, la plimbare (un sfert de oră) treceam printr-un cordon de ciomege. Ne învărteam cu mâinile la spate într-un țarc triunghiular, iar gardianul din turelă ne striga pe un ton amenințător: „Uită-te în pământ, banditul, că acolo ți-e locul!” Zilnic se dădeau alarme și trebuia să ne culcăm pe burtă pe ciment, iar gardienii ne călcau în picioare cu cizmele. Excela șeful de secție, plutonierul Mureșan. Zilnic se auzeau urletele celor bătuți în baie. Apoi am fost repartizați în celule după condamnări. Acolo, același tratament, mai aspru chiar, deoarece eram mai puțini și mai ușor de maltratat. Se „evidențiau” gardienii Todea, Pârăianu, Stan. În ciuda acestui tratament, noi ne organizasem într-o adevărată „Academie”. Se țineau conferințe, se prezentau cărți, filme, impresii de călătorie, se făcea și se discuta literatură. De sărbători, se ținea post și se făceau slujbe religioase de către preoții deținuți. La sfârșitul lui noiembrie 1959, am fost scos la muncă în fabrică. Din primul moment am constatat că am nimerit dintr-un iad în altul, deoarece teroarea era acolo și mai mare. În primul rând, ziua de lucru era de 16-18 ore, inclusiv duminicile și sărbătorile religioase; mâncarea, total insuficientă, normele exagerate și supravegherea foarte aspră; baie nu făceam. Prin bestialitate excela plutonierul Gabor Gavrițaș și în special căpitanul Mihalcea, un adevărat călău, veșnic beat și care bătea cu sălbăticie. Lui i se asocia la același nivel maistrul civil Pintea. După 1960, situația a început să se amelioreze; programul de lucru s-a redus la 10 ore, nu mai lucram duminica, mâncarea era mai consistentă, iar igiena acceptabilă. A început să se împartă cărți poștale, ca să putem cere pachete, cei care își realizau norma și nu erau pedepsiți (dar pentru asta, motive se găseau destule). După 1962, situația s-a îmbunătățit simțitor, au început primele eliberări individuale, ni s-au împărțit cărți, ziare. În această perioadă, a început „reeducarea de catifea”, totalmente opusă celei de tristă amintire de la Pitești, „patronată” de odiosul Țurcanu. Condiția era să recunoști în public și în scris că tu ești vinovat, că ai greșit în fața Partidului și a oamenilor cinstiți, că regreti faptele grave pe care le-ai comis, să ceri clemență Partidului și să te angajezi ca la eliberare să devii un cetățean loial regimului.

Pe lângă teroarea exercitată de gardieni în fabrică, se făcea simțită, din umbră, teroarea ofițerilor politici Popa, Domokos și Hertzeg. Nu mai vorbesc de căpitanii Tudoran și Istrate. Din păcate, într-o măsură mai mare sau mai mică, în special intelectualii s-au angajat în această acțiune de „reeducare”. În afară de trei-patru recenzii și un articol la gazeta de perete, nu am avut altă tangență cu această activitate. În vara anului 1964, se știa că până în toamnă vom fi toți eliberați. În 19 iulie am avut primul și ultimul vorbitor cu mama. A fost un moment emoționant, dar demn și simplu. Peste o săptămână, am plecat acasă. Nu știu de ce nu m-am bucurat, deși pe parcursul atâtor ani îmi puseseam întrebarea „cum va fi clipa eliberării?” Am ajuns acasă. I-am găsit pe ai mei relativ sănătoși, dar marcați sufletește. În primele zile, a fost la mine un adevărat pelerinaj: prieteni, rude, cunoscuți. Apoi, am lucrat un an de zile (muncă de jos) și, când mi s-a ivit prilejul, am dat din nou admitere la facultate la Iași, am terminat și, ca profesor de limba română, am colindat dealurile de la Bran, Holbav, după '89 am ajuns în Brașov. Acum mă pregătesc să ies din învățământ; mă apropii de vârsta pensionării.

Tot timpul detenției m-a frământat ce fac ai mei, părinții, cum au primit ei teribila lovitură? Mama fusese arestată în 1949 de Securitate, deoarece ajutase nemți să se ascundă și a luat legătura cu cei din munți. Timp de un an a suportat „tratamentul”

Securității și în special a unui zbir, Dumitrașcu. A fost chemată la Securitate când eram și eu acolo. La proces, când a auzit sentința mea, a leșinat. A fost dusă cu Salvarea, iar când lumea a întrebat ce s-a întâmplat, un securist a spus flegmatic: „Ia, o nebună s-a aruncat pe fereastră că a lăsat-o bărbatul”. Cu mici întreruperi, a stat peste doi ani în spital, a făcut 18 transfuzii. A fost dată afară din serviciu, iar apoi pensionată de boală. A murit în 1992, la 79 de ani, dar cred că prima dată a murit pe 11 octombrie 1958, data condamnării mele. Pe tata, după arestarea mea, l-au băgat direct în producție (fusesse contabil la „Nivea”), a ieșit la pensie la 62 de ani și a mai luat pensie doar 11 luni. Țin să menționez că niciodată părinții nu mi-au reproșat nimic...

Regrete? Au trecut 40 de ani de la procesul G.T.R. Sunt în vârstă, am trecut prin multe, am cunoscut mulți oameni, așa cum sunt ei în diferite împrejurări. M-am întrebat mereu în acești ani: „Am procedat bine în 1957-1958? Oare ce aș fi ajuns astăzi, dacă nu făceam pușcărie? Tot profesor la țară? Sau poate intram în partid? Ocupam o funcție comodă?” Am fost dezamăgit, chiar și în pușcărie, de indiferența cu care occidentalii ne-au abandonat și ne-au mințit. Revoluția din 1989 mi-a umplut inima de speranță. Nu mă așteptam ca ideologia comunistă să fie condamnată ca la Nürnberg, dar mai credeam că bunul simț va triumfa, că aceia care au tortionat 50 de ani un popor se vor retrage diplomatic de pe scena istoriei. Dar n-a fost așa.

SABIN HORIA HOMĂNĂ

Am în prezent 59 de ani. Sunt profesor de limbi străine, la liceul teoretic din Brașov, „C. D. Nenițescu”. Am fost arestat la 18 ani și am executat patru ani și jumătate în închisoarea Codlea, închisoare de tranzit, apoi, din 1959, am făcut restul pedepsei la Gherla. Am avut o condamnare de 20 de ani pentru crimă de uneltire împotriva ordinii sociale în urma activității depuse în cadrul G.T.R. La Codlea am stat o perioadă cu rabinul Brașovului de atunci, Mozes Ghers, arestat și condamnat și el, apoi cu membri ai lotului de sași de la Biserica Neagră, dintre care mi-reamintesc pe Szegedi Rainer.

Am omis să spun că am fost anchetat, și deci am stat la Securitatea din Brașov, anchetatori fiindu-mi printre alții maiorul Deidel, locotenent pe atunci, Frunză, actualmente colonel în rezervă. Rețin ca amintire din acea perioadă anchetele inopinate, ziua, noaptea, îmi amintesc cum am fost purtat pe scări și coridoare niciodată cunoscute, întrucât eram legat la ochi cu acei celebri ochelari orbi, cunoscuți și de alți anchetați, regimul sever din celulă, unde nu aveai voie să te atingi de pat de la ora 5.00 la ora 22.00. Eram scoși o singură dată la WC, dimineața, iar tinea mult prea mică pentru cinci inși ne obliga să ne facem nevoile în cămile de apă care rămâneau în celulă. Din acestea beam după o zi, după ce le deșertam, lichidele pe care le primeam.

Revenind la Codlea, nu aș avea nimic de semnalat în mod deosebit. Era regimul obișnuit al închisorilor politice. Codlea era o închisoare de drept comun. O aripă a ei a fost însă amenajată în grabă pentru a primi numărul mare de „politici” ai anului 1958. De aceea, pentru a face baie lunară eram duși într-o altă aripă, cu mare tâmbălu, cu alarma declanșată în toată pușcăria. În această situație, orice suflare de deținut era obligat să se ascundă sau să se trântescă la pământ, ascunzându-și fața pentru a nu vedea nimic. Politicii, la rândul lor, circulau cu zeghea (vestoanele vârgate) pe cap, în pas alergător, ținându-se unul de altul în șir indian și fiind conduși de gardian. Era pro-

tabil tragi-comic, pentru noi era extrem de opriment, acel șir indian, aducând mult cu o pictură a lui Pieter Breughel (cel Bătrân), „Parabola Orbilor”.

În Gherla am fost întâmpinați cu paturi de pușcă și lovituri de cizmă. Mulți dintre cei din „lotul” nostru am făcut deplasarea în lanțuri. Am fost îmbarcați în gară la Brașov, într-o dubă CFR, special amenajată pentru deplasarea deținuților. Zornăitul lanțurilor noastre, îmi aduc aminte, a provocat rumoare, dacă nu panică în gară. Duba avea aceleași obloane la ferestre ca la închisoare, de data asta din fier, încât nu se putea vedea afară și invers. Condițiile de deplasare au fost mai mult decât inumane. Am fost înghesuiți tot lotul nostru, 15 inși, într-o celulă de patru persoane. Norocul nostru a fost frigul cumplit al lui decembrie. Pe arșiță, cred c-am fi murit sufocați. Eu am călătorit cu fundul chiar pe capacul WC-ului (o gaură în banchetă). Frigul mi-a distrus un rinichi. N-am știut decât târziu, accidental, pe la 50 de ani, de ce am suferit eu de șale tot timpul detenției. Am lucrat în Gherla două luni în fabrică, fiind adus de pe celular cu alți mulți tineri. Am fost amestecat într-o tentativă de evadare, de fapt un proiect discutat cu un student pe nume Mircea Frunză din Craiova. Am fost denunțați și amândoi am fost retrimiși pe celular, în celebra celulă 87, de pe etajul III, a evadaților. Aici aveam să-mi ispășesc mai toți anii de detenție. Se înțelege de la sine că această celulă de cam 4/7 m, era foarte aglomerată, ca toate celulele din acea perioadă, 50-80 de suflete, era deosebit de greu. Bătăile erau zilnice, cu motiv sau fără motiv, cu percheziții noaptea. Se știe că o celulă nu se mai deschide de la 22.00 la 05.00, decât în situații deosebite, grave. La noi, nu era cazul. S-au luat bătăi pentru acele de cusut găsite asupra noastră, sau sculpturi în pâine sau os, pentru texte scrise pe fundul gamelelor sau pe talpa bocancului cu săpun. Tehnica nu era nouă, fusese folosită. Se ungea cu un strat de săpun cu apă gamela sau orice suprafață netedă, apoi se pudra cu praf de var luat de pe pereți, și se obținea o tăbliță precum cea de ceară din antichitate, care cred însă că era mult mai performantă. Apoi cu un pai se zgâriau pe acea suprafață poezii, formule matematice etc. Vai celui care era prins cu așa ceva, întrucât în închisorile comuniste trebuia să uiți să scrii sau să citești, să ai cea mai mică activitate intelectuală, manuală sau de „bricoleur”. Nici o astfel de activitate nu era permisă. Ca activitate manuală, se confecționau iconițe, cruciulițe, șahuri, ace sau chiar dicționare, scrise cu medicamente colorate pe bucățele de cârpă. Acestea erau obiectul perchezițiilor, mai ales. Altceva nu putea să existe. Ca toți ceilalți de pe celular și mai ales noi, n-am beneficiat de nici un pachet, de îmbrăcăminte sau alimente. Ai mei n-au știut timp de aproape cinci ani dacă mai trăiesc sau nu. Era un secret de stat.

O altă pedeapsă curentă era punerea noastră în lanțuri, de sărbătorile statului. Ni se nituiau lanțuri la picioare de o așa mare greutate, de ziceai că sunt lanțuri de ancoră. Nu aveai voie să te atingi de pat de la deșteptare (05.00 dimineața) până la stingere (22.00). Singurul lucru permis era să te plimbi în cerc.

Aici am cunoscut și cele mai celebre evadări ale politicilor din lagăre sau închisori, unele din ele demne de spectaculoase puneri în scenă. De s-ar face filme din ele vreodată... Așa a fost cazul evadaților deja cunoscuți de la minele Baia Sprie, Căvnic, Aiud, chiar Gherla, sau evadarea nereușită a unui frontierist pe nume Dovan. Apoi evadarea din Securitate a unui tânăr pe nume Dobrescu, care a găurit tavanul și a fugit pe acoperiș etc.

Am cunoscut aici nu numai evadați celebri (menționez și numele doctorului Miltiade Ionescu), dar și alte persoane, considerate foarte periculoase, ca partizanul din Munții Neamțului – Bașotă Nicolae, poetul Ion Caraion, venit din Zarcă, unde a fost pus în

aceeași celulă cu un nebun violent, în scopul de a-l suprima. În celulă eram strict supravegheați de un fost participant la reeducare, pe nume Coifan. Am cunoscut aici copiii revoltei țărănești din Răstoaca și Vadul Roșca din Moldova, cu ocazia colectivizării. Reprimările fuseseră conduse de Ceaușescu – s-a tras cu mitraliera, montată pe mașini, în tot ce mișca pe ulițele satului. Tot aici am găsit pe tavanul camerei, stăteam la al IV-lea nivel de paturi suprapuse, sinteza istoriei literaturii franceze, scrijelită mărunț pe mai bine de un metru pătrat (secole, autori, lucrări). Am aflat că proveneau de la un om de mare cultură, Bănescu, de 70 de ani, fost secretar al PNL interbelic. Scribul, însă, a rămas anonim. Și această descoperire m-a influențat mai apoi în meseria pe care mi-am ales-o. M-am eliberat din Gherla de la infirmerie. Fusesem cu două-trei luni înainte mutat acolo, cu diagnosticul de TBC intestinal. TBC-ul era singura boală recunoscută și tratată în pușcăria politică, aceasta ca urmare a unor convenții internaționale semnate și de România. Aici, la camera 18, am stat alăturat de celula unde era închis Păstorel Teodoreanu.

Necazurile, suferințele și persecuțiile, anchetele și bătăile nu s-au terminat după eliberare. Am fost permanent supravegheat, anchetat, atât cât am fost student și mai apoi până la Revoluție.

După ieșirea mea din închisoare, mi s-au impus câțiva ani la munca de jos, necalificată. Am profitat de o scurtă acalmie, în 1965-1972, odată cu schimbarea „gărzii” și venirea lui Ceaușescu, pentru a face facultatea. Mai apoi, am fost periodic obstrucționat în afirmarea mea profesională. N-am avut voie să ocup funcții, să-mi dau examene, să promovez în meserie. Se spune că pe timpul lui Ceaușescu poliția politică se „reabilitase” după cruzimile anilor '50. Nu este adevărat, eu și ceilalți foști deținuți politici am rămas considerați aceiași „dușmani ai poporului”. Trebuia să simțim că suntem indezirabili societății. Astfel, am fost chemat adesea la Securitate, sub diferite motive, anchetat aiurea, timorat și bătut. Cu diferite ocazii politice, cum a fost cazul Goma sau venirea lui Gorbaciov în România, ultima oară, am suferit percheziții mascate, pe motive puerile, anchete prelungite etc.

Familia mea a fost și ea cu aceste ocazii timorată și nu voi uita niciodată cum mă priveau ca pe un ciumat vecinii, cunoscuți, membri ai familiei. Așa s-a scurs viața mea și a multora; unii au dus-o și mai rău decât atât. Pentru suferințele îndurate și neîmplinirile în viață, eu îi iert pe toți cei ce mi le-au provocat. Nu știu, însă, dacă și Dumnezeu o va face. Oricum, n-aș vrea să fiu în pielea lor la Judecata de Apoi. Prea au lăsat mulțimi de suflete zdrobite, de vieți siluite, ca să nu mai pomenesc de morții pe care îi au pe conștiință. Pentru aceștia, mai ales, am scris cele de mai sus, să nu se știe uitați.

EUGEN și TIBERIU LUCA

Frați gemeni, născuți la 15 ianuarie 1939 în orașul Zărnești, fii ai lui Dumitru și Maria. Absolvenți ai Școlii Profesionale „Steagul Roșu” (actualmente „ROMAN SA”). În momentul arestării de către Securitatea Brașov, eram angajați și urmam liceul „Unirea” – cursuri serale. Am fost anchetați de maiorul Stelian Alexandrescu și lt. mj. Traian Urzică, torționari notorii ai Brașovului. Judecați de Tribunalul Militar Brașov, am fost condamnați la 20 ani muncă silnică (Eugen) și 15 ani muncă silnică (Tiberiu), ambii cu câte 10 ani degradare civică și confiscarea totală a averii. Procesului nos-

tru i s-a dat un caracter demonstrativ, pedepsele fiind exemplare, noi fiind beneficiarii unei „agravante“ care mărea pedepsele de circa trei ori. Pe lângă părinții și securiștii care împânzeau sala de judecată, mai erau și invitați: reprezentanți ai presei (deși nu știm nici azi dacă a apărut vreun rând), activiști de partid, tineri UTM-iști, iar în primul rând era directorul politic al liceului „Andrei Șaguna”, Dionisie Bojoancă. De câte ori procurorul se ridica în picioare – fără aprobarea președintelui completului de judecată – arătând cu degetul acuzator către boxă spunând: „priviți spre aceste lepădături, victime ale vocilor mincinoase de peste Ocean!”, Bojoancă se ridica și înclinându-se în fața completului aplauda copios. Procesul a durat de dimineață, până noaptea târziu. După lăsarea întinericului, din întâmplare sau nu, s-a oprit furnizarea energiei electrice. Instantaneu, asupra celor din boxă a căzut o ploaie de țigări și dulciuri. Nu am avut voie să discutăm cu părinții și nici să primim vreun pachetel cât de mic. Ba mai mult, nu am fost lăsați să privim spre sală. Totul a fost o mascaradă.

Avocații, în loc să ne apere, ne acuzau, astfel încât unii dintre noi am cerut să ne apărăm singuri. Sentința fusese însă dată demult de către Securitate, drept dovadă fiind faptul că în boxa acuzaților am fost așezați exact în ordinea descrescătoare a pedepselor. Din când în când, de undeva din sală, mai intervenea și maiorul Stelian Alexandrescu, șeful serviciului de anchetă, care amintea completului de judecată gravitatea faptelor, cerând chiar pedeapsa capitală pentru unii dintre noi. Astăzi este pensionar și locuiește în Piața Enescu, nr. 9, et. II, fiind chiar vecin cu unul din frații noștri. Bestii nu a avut numai Brașovul, ci le-am întâlnit peste tot pe unde am trecut. La Codlea, pe sg. mj. Olteanu Ilie (Brașov, str. Piatra Mare, nr. 43), acum decedat, plt. mj. Șarment, la Gherla, cpt. Mihalcea, cpt. Tudoran, actualmente stabiliți în Gherla, lt. mj. Istrate, care în februarie 1959 l-a bătut bestial cu ciocanul la tălpi pe colegul nostru Octav Bjoza (Istrate este acum pensionar în Zalău).

Din toată istoria de secole a închisorii Gherla, vara anului 1959 a fost cea mai grea. Atunci s-a înregistrat densitatea de 3,5 deținuți la un pat și mortalitatea maximă.

Dintre subofițerii de la Gherla merită arătați Grecu, Prisăcaru, Tătaru, Stan, frații Șomlea, Todea, Marian. Nu de puține ori aceștia, având băte în mâini, formau un culoar prin care trebuia să trecem noi. Cine ajungea dincolo în picioare era norocos.

Am trecut și prin lagăre de exterminare: Strâmba, Stoenesti și Salcia din Balta Brăilei, Bacul „4”, Grind.

Peste tot am beneficiat de același tratament, de teroare fizică și psihică. Am fost aproape în permanență împreună cu fratele meu geamăn. Am simțit că Securitatea era o unealtă obedientă, prin care PCR își puna în aplicare „lucrarea” de purificare.

Nu ne vom răzbuna niciodată, i-am iertat pe toți. Dar nu trebuie să uităm ceea ce s-a întâmplat. Ne-am eliberat după 6 ani (Eugen), respectiv 4 ani și 8 luni (Tiberiu).

Nu ne-am putut realiza în viață.

Am simțit în permanență Securitatea pe urmele noastre. În închisoare, am întâlnit numeroși oameni de cultură, dintre care amintirea păstrează figurile a doar câțiva: I. D. Sârbu, Alexandru Al.-George, Alexandru Ivasiuc, Andrei Ciurunga, Ion Omescu și mulți alții.

PAUL-RENÉ CAFTANGIOGLU

Născut în 21.06.1938, arestat în 25 iunie 1958 ca membru al „Gărzii Tineretului Român”, organizație anticomunistă fără culoare politică. În 10 octombrie 1958 am fost condamnat la 20 de ani muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea totală a

averii personale. Am fost eliberat din Aiud în aprilie 1964 (am executat cinci ani și zece luni).

În 1955 eram student. Fiind arestat în 1958, am dat din nou examen de admitere după eliberare, în 1966, am terminat Facultatea de Silvicultură în 1972, și am fost pensionat în 1993.

Între 1958 și 1964, în afară de Securitatea Brașov, am trecut încă prin trei penitenciare, Codlea, Gherla și Aiud, și o colonie de muncă – Stoienesti (Balta Brăilei).

Din grupul din care am făcut parte, în total 15 persoane, majoritatea au fost la vremea arestării elevi și studenți, cu vârste cuprinse între 17 ani și 20 de ani. La arestare, toți în afară de unul – Radu Șoroagă – eram sănătoși. Când ne-am întors acasă, unii după trei-patru ani de detenție, alții după cinci-șase, nici unul dintre noi nu mai era sănătos: rămăseseră unii fără dinți, alții TBC-iști, bolnavi cu nervii, inima, ficatul sau cu rinichii atinși, iar în cursul anilor bolile s-au agravat. Cei mai mulți ne-am realizat profesional, în sensul absolvirii studiilor superioare.

În cei cinci ani și zece luni petrecuți în închisorile comuniste, am trecut prin multe experiențe care mi-au marcat existența. Am aflat ce înseamnă foamea, frigul, bătaia, înjurătura, izolatorul (neagra sau alba) și tot cortegiul de suferințe ce și-au lăsat urme asupra sănătății mele. Acum știu ce înseamnă muncă silnică: teroare, bătaii, foame, frig, sete, norme de producție imposibil de realizat, în fapt încercarea de a ne distruge fizic. Am lucrat în Gherla la mobilă, la Stoienesti (îndiguiri) și Aiud (metalurgie), în condiții infernale, dar am rezistat pentru că eram tânăr, însă mulți oameni mai în vârstă au fost asasinați de normele de muncă și de paznicii care le aplicau.

Am înțeles doctrina comunistă după ce am cunoscut-o pe propria-mi piele, cu toate „calitățile” ei și scopurile urmărite, o doctrină pe cât de inumană, pe atât de diabolică, uzând de schingiurii, împușcări, morți prin înghețare, creând TBC-iști, nebuni și sinucigași, un popor terorizat de o bandă de criminali și nebuni, trădători de neam, lichele, monștri cu chip de om, exponenți ai cumei roșii!

Am întâlnit valori spirituale, morale, oameni de știință, de cultură, care m-au impresionat prin calitatea lor umană superioară și care mi-au dat și mie din ce au avut mai bun în gândire, suflet și putere de sacrificiu. Mulți dintre ei nu au mai ieșit din acel iad, au umplut gropile comune, alții au ajuns bolnavi și bătrâni, tuturor le aduc un omagiu ca de la învățăcel la maestru. Dragii noștri morți, odihniți-vă, căci alții mai tineri au preluat crezul vostru întru binele neamului românesc! Am stat alături, am învățat de la ei:

Virgil Carianopol – poet

Ion Caraion – scriitor și poet

Mircea Slăvescu – diplomat

Dragoș Morărescu – pictor

Ștefan Oară – inginer mecanic

Părintele Gherman

Părintele Rață

Horia și Vasile Aramă – ingineri navaliști – fiu și tată

Ion Buciuman – inginer mecanic

Ștefan Keresztes – bijutier

Silviu Calojoară – inginer silvic

Titus Mocanu – filosof

Gh. Ionescu – comandant legionar, 23 ani de temniță executați

Savu Popa – t ran 13 ani de temni a executaţi
Ion Boian
Mihai Valas, Teodor Teodorescu – funcţionari
George Cuşa – economist
Petre Bălănescu – profesor de limba română  i latină
Nunu M r şescu
Sorin Dimitriu
Miron Chiraleu, Cornel Popescu – sinucigaşi
Puiu Manoliu
Vanghele Cristea
Davidescu, tată  i fiu – inginer  i student, şi mulţi, foarte mulţi alţii...

Un lucru nu am putut să învăţ, ca urmare a celor cinci ani  i zece luni de iad: nu am reușit să pot urî pe niciunul dintre cei ce ne-au chinuit, dar nu mă pot ruga pentru m ntuirea lor...

 nc  un lucru este cert: nu a existat zi de la Dumnezeu în care eu să fi uitat că am trecut prin toate acele orori, caut mereu să aflu în ce a constat tăria f  tilor deţinuţi politici anticomuni ti  i a a am aflat-o, căci altă explicaţie nu poate fi: Dumnezeuul părinţilor noștri și al neamului meu i-a ocrotit pe toţi fiii Lui. Infernul prin care am trecut nu-l voi putea uita decât atunci c nd nu voi mai fi.

A  vrea doar să spun încă vreo câteva cuvinte: „Memorialul durerii” nu a relevat decât, poate, a suta parte din suferințele ce s-au ridicat din iadul creat de bestiiile comuniste pentru a- i crea raiul lor. Nu trebuie să se uite că suferin a unui neam nu poate fi măsurată, distrugerile ce i s-au adus nu pot fi evaluate, dar starea naţiunii de astăzi este oglinda calvarului prin care neamul românesc a trecut în ultimii 50 de ani.

VALERIU FUCIDJIU

Născut la 4 martie 1940, în comuna Tomai, jud. Tighina, în anul 1956 absolvent al Liceului „Andrei Șaguna” din Braşov, am fost arestat la data de 24 iunie 1958, f c nd parte dintr-o organizaţie de tineret considerată „contra-revoluţionară”: condamnat la 17 ani temni a grea  i 10 ani degradare civică  i exmatriculat din facultate, fiind student la Institutul Politehnic Braşov. Am executat cinci ani.  n aceşti ani am trecut prin închisorile din Codlea  i Gherla, apoi prin coloniile din Balta Brăilei: Stoieneşti, Grădina, Salcia, B ndoiu, Grindu  i o iarnă am fost la recoltat stuf pe braţul Chilia (Periprava).  n timpul detenţiei am lucrat la săpat şanţuri pentru

desecări, la  n lţarea digurilor, lustruit mobilă, munci agricole etc.

 n toată această perioadă, am avut parte de toate „beneficiile” regimului de detenţie comunist: umilire, frig, foame, mizerie, bătăi, carceră  i lipsa totală a legăturii cu familia, toate acestea aplicate cu o cruzime  i un sadism rar  nt lnite. La data de 23 iunie 1963 am fost pus în libertate. Am dat examen de admitere la Institutul Politehnic Braşov, secţia Automobile  i Tractoare, facultate absolvită în anul 1968. Am fost angajat la Fabrica de Autocamioane, fost  „Steagul Roșu”, actualmente SC ROMAN SA, unde activez  i în prezent.

Dacă perioada de detenţie a fost cumplită, nici perioada care a urmat nu a fost mai u oar .  n permanen a am fost urmărit, suspectat, umilit, fără dreptul de a ocupa vreo funcţie, fără dreptul de a pleca în străinătate, evitat de prieteni  i colegi pentru a nu

avea necazuri; toate acestea timp de 26 de ani (1963-1989).

Toate acestea au făcut ca după 40 de ani să am încă nopți pline de coșmaruri, când mă trezesc ud de transpirație, visând că nu se mai termină detenția, că nu voi reuși să termin facultatea, că voi fi dat afară din serviciu... Dacă datorită milei lui Dumnezeu am scăpat cu viață, și dacă suferințele fizice au fost date uitării, suferințele sufletești probabil că vor dăinui până când bunul Dumnezeu mă va chema și îmi va dărui pacea și liniștea pe care nu le-am avut.

DAN ALEXANDRESCU

Născut în 14 aprilie 1939 la Cernăuți. Am absolvit liceul în anul 1957, cu diplomă de maturitate, și mă pregăteam pentru examenul de intrare în facultate.

În data de 25 iunie 1958, am fost arestat de la serviciu, lucram în acel timp în uzina „Steagul Roșu” Brașov, secția rulmenți, la controlul tehnic, și am fost „cazat” în beciurile Securității din Brașov. Am fost anchetat de lt. major Urzică și pus sub învinuire pentru crima de uneltire contra ordinii sociale. Împreună cu câțiva colegi și prieteni am fost constituiți în „Garda Tineretului Român”. După anchetă, pe care nu mai are rost să o descriu cum a decurs, cunoaște toată lumea metodele care au fost folosite, am fost mutat la Penitenciarul Codlea în așteptarea procesului. În data de 10 octombrie 1958 am fost judecat și condamnat la 17 ani muncă silnică și 10 ani degradare civică. Bineînțeles, recursul mi-a fost respins. În ianuarie 1959 am fost urcat într-un vagon de marfă cu destinație necunoscută. În vagon eram în jur de 50 de persoane și, după trei zile și patru nopți, am ajuns la Gherla. Cam trei luni am stat în celulă câte trei în pat, eram foarte mulți arestați cu diverse învinuiri, după care m-au scos la muncă la fabrica de mobilă din incinta închisorii. În toamnă am fost mutat în Balta Brăilei la colonia de muncă Stoienescu. Eram cazați în saivene de oi, și lucram la diguri; norma era de 3,200 mc pe zi, cei ce nu o realizau suportau consecințele. În primăvara anului 1960 am fost îmbarcat pe un bac cu destinația Luciu Giurgeni. Am locuit o perioadă pe bac și lucram la orezării. M-am îmbolnăvit de hepatită și am fost mutat în colonie, la infirmerie. Medic era dr. Stainhaus, care fusese medic maior la minele Cavnic, arestat și condamnat pentru ajutorarea deținuților din mină. M-am vindecat, așa cum se poate realiza aceasta în condițiile în care trăiam, și după nouă luni am făcut o nouă hepatită. În anul 1961 am fost mutat la colonia de muncă Grădina, tot din Balta Brăilei, aici am lucrat la diguri, la munci agricole, la porumb, sfeclă. În iarna 1961-1962 am învățat frizeria de la un coleg de suferință, Răileanu, care era de undeva de pe lângă Focșani. Am început să lucrez ca frizer în colonie, ceea ce a durat până la eliberare. În vara anului 1962 am fost anunțat că pedeapsa mi-a fost redusă la cinci ani, fapt care mi-a adus o undă de speranță și bucurie. În ianuarie 1963 am fost anunțat că am fost grațiat, iar în 12 februarie 1963 am fost eliberat. Toată perioada dintre 1963 și 1989 am fost urmărit, am fost chemat la Securitate, unde am mai dat declarații. Am avut informatori la serviciul unde lucram. Dădeau declarații la Securitate, despre comportamentul meu. În 1973 am făcut cerere de reabilitare, am fost reabilitat, dar și după aceea am fost supravegheat îndeaproape. Despre condițiile de viață și detenție nu-mi face nici o plăcere să-mi reamintesc, se poate lesne deduce cum erau ele într-un lagăr de exterminare, de unde mulți nu au mai apucat să-și vadă familiile și libertatea. În luna iunie

1963 am susținut un examen de admitere la Școala Tehnică Sanitară Brașov, secția tehnică dentară, pe care am absolvit-o în anul 1965, luna august; de atunci până în prezent am lucrat și lucrez ca tehnician dentar.

MIRCEA ȘTEFAN PANAITESCU

Născut în municipiul Ploiești, la data de 15 august 1938, din părinții Ioan și Aneta.

Am fost condamnat la 17 ani muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea totală a averii. Sunt absolvent al liceului „Andrei Șaguna” din Brașov. În momentul arestării eram funcționar la uzinele „Strungul”, actualmente Hidromecanica I și mă pregăteam pentru admiterea la facultate.

La Securitatea din Brașov am fost anchetat în condiții de teroare fizică și psihică de către maiorul Stelian Alexandrescu (actualmente domiciliat în Brașov, Piața Enescu nr. 9) și locotenent major Traian Urzică (Brașov, str. Cuza Vodă nr. 1). Am trecut prin penitenciarele Codlea, Gherla și lagărul de exterminare de la Salcia, din Balta Brăilei.

Peste tot am suportat bătaia, înfometarea și am fost pus la munci istovitoare, 12-16 ore zilnic, inclusiv sărbătorile. Uneori nu făceam baie și nu eram scoși la aer cu lunile. În repetate rânduri, am fost încarcerat (izolat) și bătut pentru nerealizarea normei de muncă. M-am îmbolnăvit de tuberculoză pulmonară, ajungând la o greutate corporală în jur de 50 de kg. Timp de patru ani, nu am avut nici o legătură cu familia, nici drept la scrisoare sau pachet și nici vorbitor.

După eliberare, nu am fost primit la examenul de admitere la facultate. În schimb m-au obligat să lucrez ca rectificator la uzina Rulmentul Brașov. Din anul 1964 am urmat Facultatea de Medicină Veterinară din București.

Consecințele detenției? Sănătatea distrusă pentru tot restul vieții, imposibilitatea promovării în serviciu și neacordarea examenului de admitere pentru doctorat.

IOAN CENȚIU

Născut la 7 ianuarie 1939, în Brașov. 24 iunie 1958 putea fi o zi obișnuită, dar a fost cea în care inevitabilul s-a produs: ziua arestării. Eram în plină sesiune de examene, urmam cursurile Institutului Politehnic București, Facultatea de Electronică și Telecomunicații.

Prin sentința Tribunalului Militar Brașov nr. 672 din 10.01.1958, am fost condamnat la 15 ani muncă silnică, 10 ani degradare civică și confiscarea totală a averii. Prin regulamentele penitenciarelor, dar mai ales prin excesul de zel de care dădea dovadă administrația, privațiunea de libertate a trecut neobservată în comparație cu teroarea la care am fost supus. Astfel foamea, bătaia, perchezițiile, munca forțată, eliminarea celor mai elementare condiții de igienă au fost lucruri la ordinea zilei, din arsenalul de teroare. Am fost arestat la București, unde eram student. La Securitatea din Brașov am avut contact direct cu anchetatorii. În continuare, detenția am efectuat-o în închisorile Codlea, Gherla, în fabrica de mobilă din Gherla, coloniile de muncă Stoieniști, Periprava, Grind.

În total am efectuat patru ani de detenție. Mă întreb: este oare cineva dispus să citească ororile prin care am trecut? Eliberat în 23. 06. 1962, timorat de cele întâmplate în cei patru ani, dar și optimist că odată ispășită pedeapsa îmi voi putea continua viața după cum voi dori, așa cum ne promisese cel care ne-a pregătit pentru eliberare, am

dat din nou târcoale învățământului superior. La câteva săptămâni după eliberare, m-am înscris la examenul de admitere la Institutul Politehnic Brașov, secția mecanică. Deși în cei patru ani de detenție nu am pus mâna pe un creion sau coală de hârtie, examenul l-am promovat cu o notă destul de mare, care mi-a dat drept și la bursă.

Facultatea reîncepută în 1962 avea să se sfârșească repede. În ianuarie 1963, înainte de a intra în prima sesiune, sunt anunțat că am fost exmatriculat. Motivul: „nu îndeplinesc condițiile de student”. Am făcut demersuri în sensul să mi se comunice ce condiții nu îndeplinesc (deși erau evidente). Dar nu am primit explicații.

În 1964, promovez pentru a treia oară examenul de admitere. În toamna aceleiași an a apărut decretul prin care studenții care și-au întrerupt studiile din motive politice sunt reprimiți în facultăți. Mă întreb: oare hârtiile trimise de mine celor mai înalte foruri, Minister, Partid, Comitet Central, nu și-au găsit și ele ecou în acest decret?

Am absolvit Facultatea TCM, din cadrul Institutului Politehnic Brașov, în anul 1969. Despre emoțiile pe care le-am trăit la fiecare examen, când știam că vreun profesor era secretar PCR, e inutil să vorbesc. Repartiția în producție am primit-o la Interprinderea Rulmentul Brașov, unde am lucrat din 1969 până în 1997, când am ieșit la pensie, fără a primi măcar o floare din partea conducerii, o strângere de mână „tovărășească”. Am lucrat în cadrul uzinei la proiectare, în secția Bile 460, ca inginer tehnolog, șef de atelier la Serviciul Tehnic și Producție. Am realizat 14 inovații și dețin un brevet de inventator. Cu toate acestea, despre promovare nu a fost niciodată vorba. Când, prin 1982, am vrut să candidez pentru un post de adjunct șef-secție, mi s-a reproșat că sunt „dușman al poporului”. Dar, culmea: prin 1993, mă înscriu să dau examen pentru ocuparea unui post de șef de secție. Șeful de personal, Ghiță, îmi face pierdută cererea, mă ia de mână și mă dă afară din examen. Am fost la director cu numărul de înregistrare și copia xerox a cererii, cerând explicații. Nimic nu se schimbă în neocomunismul tovarășului Iliescu...

Dar nu numai eu am avut de suferit. La percheziția ce s-a făcut imediat după arestarea mea, securiștii „descoperă” colecția de monede a tatălui meu. Erau câteva sute de monede, și printre ele o monedă de aur, din 1893. Colecția a fost confiscată în întregime. O parte din ea apare drept corp delict în procesul intentat tatălui meu, Niculae Cențiu. Tribunalul hotărăște confiscarea monedei de aur (una singură din 200-300 de piese) și condamnă pe tatăl meu la cinci luni de închisoare, cu suspendare. Dar Securitatea nu catadicsește să înapoieze celelalte monede, colecția fiind confiscată ilegal. Degeaba am făcut demersuri la „noua” conducere a instituției, după 1989. Totul a fost inutil.

Detenția nu a însemnat numai teroare și anularea personalității. Întâlnind oameni cu experiența vieții, foarte bine pregătiți profesional, adevărate enciclopedii vii, care erau dispuși să împărtășească celor interesați întreaga lor învățătură, noi, cei tineri, am avut marea șansă de a participa la adevărate prelegeri din toate domeniile.

Neprețuitul Petrică Bălănescu de la Craiova, profesor de latină și greaca veche, cunoscător al limbilor franceză, germană, italiană, engleză și chiar rusă, mi-a fost un dascăl desăvârșit, iar eu, după spusele dânsului, elevul preferat.

În cele trei-patru luni cât am stat împreună în camera 37 din Gherla, am reușit să învăț (fără hârtie și creion) franceza, câteva zeci de maxime și dictoane latine, grecești, proverbe germane, franceze, italiene, sute și mii de versuri ale poezilor români, francezi etc.

Conferințele pe care acesta le ținea în fața noastră te făceau să uiți de foame, frig, teroare, și te mobilizau, situându-te în cel mai inaccesibil amfiteatru. Dar el nu a fost singurul. Erau ofițeri, avocați, preoți, sau chiar oameni de rând, de la care aveai ce învăța.

PETRU NETCU

Născut la data de 23 decembrie 1940 în Brașov. La data arestării, absolvent al unei școli profesionale. A fost anchetat de Securitatea Brașov, în același mod ca și ceilalți colegi din GTR. Judecat și condamnat de Tribunalul Militar Brașov la cinci ani închisoare, degradare civică și confiscarea totală a averii. A trecut prin închisorile Codlea, Gherla și lagărele de exterminare din Balta Brăilei. A înfruntat aceeași teroare fizică și psihică. Este eliberat după trei ani și nouă luni, în martie 1962. S-a angajat ca sofer, ceea ce a rămas până în ziua de azi.

A refuzat colaborarea la întocmirea acestei cărți-document.

DAN COMȘA

Născut la data de 12. 09. 1939, în municipiul Brașov, fiul lui Virgil și Eleonora.

Absolvent al liceului „Andrei Șaguna” promoția 1958, eram angajat al Întreprinderii de Conducute Magistrale Gaz Metan Brașov, șantierul Daneș. Am fost anchetat de lt. maj. Traian Urzică și lt. Aleonte în condiții de teroare fizică și psihică, la Securitatea din Brașov. M-am perindat prin închisorile și lagărele de exterminare din Codlea, Gherla, Periprava și Salcia, de unde m-am eliberat la 23. 06. 1961. Regimul de teroare și înfometare m-a urmărit peste tot. De la 70 kg greutate coroprală, ajunseseam

în lagărul de la Salcia la 48 kg; tot aici am fost bătut bestial de loțtiitorul politic lt. Iova. După eliberare, nu am fost admis pentru susținerea examenului de admitere la facultate. Din acest motiv, am fost nevoit să mă angajez la Fabrica de Radiatoare și Cabluri din Brașov, ca muncitor, unde abia după zece ani am devenit tehnician. Acum sunt pensionar. Pot să spun că nu am avut tinerețe...

ANDONE CHISCOP

Născut în localitatea Homocea, jud. Vrancea, la data de 4 martie 1934.

La data arestării de către Securitatea Brașov eram tehnician C.T.C. la uzina Tractorul. Anchetat de Securitate, judecat de Tribunalul Militar, am fost condamnat la trei ani închisoare și confiscarea averii, pentru fapta de nedenunțare a crimei de uneltire împotriva ordinii de stat. Am trecut prin închisorile Codlea, Gherla și lagărul de la Periprava, în care am avut parte de un regim de teroare fizică și psihică. Bătăile, înfometarea și muncile istovitoare au determinat pierderea pentru totdeauna a sănătății.

Eliberat după un an și două luni, am lucrat ca muncitor în Brașov. De abia după trei ani am reușit să reprimesc funcția de controlor C.T.C. Am muncit la uzinele Tractorul Brașov, Electroputere Craiova și Metalurgica Bacău, de unde m-am și pensionat. Sunt stabilit în Bacău. M-am simțit toată viața urmărit și persecutat...

IOAN PUIU

Născut: 11 mai 1906, Brașov

Decedat: 11 aprilie 1991, Brașov

S-a mai afirmat în paginile anterioare că Securitatea a încercat să impună mișcării „G.T.R.” o coloratură politică, în special de extremă dreaptă, legionară. Deoarece unchiul meu, Ioan I. Puiu, fratele mamei, fusese arestat și condamnat în mai multe rânduri, l-au arestat și pe el la câteva zile după arestarea întregului grup.

Deoarece el nu știa nimic din activitatea noastră și nici nu cunoștea pe nimeni în afară de mine, a fost supus unei anchete dure, bătut și confruntat cu mine. N-a recunoscut nimic, arătând că nu ne-a influențat cu nimic. Totuși, Securitatea l-a încadrat în articolul 209 și a fost condamnat la 15 ani temniță grea și expedit la Penitenciarul Aiud. A executat șase ani.

În celelalte condamnări a fost în locurile de detenție Jilava, Malmaison, Uranus, Cetățuia Brașov (închisoare militară).

A murit la 85 de ani. (Vlad Nicolae)

OCTAV BJOZA

Născut la 11 august 1938, în municipiul Iași, din părinții Ioan și Georgeta. Tatăl, CFR-ist, este mutat cu serviciul la Regionala CFR Brașov în anul 1941. Am absolvit liceul „Andrei Șaguna” din Brașov, promoția 1956, unde am fost coleg de bancă cu șeful organizației „Garda Tineretului Român”, Nicolae Vlad. La data arestării – miercuri 25 iunie 1958 ora 17.00 – eram student al Facultății de Geografie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Cea mai mare parte a anchetei a fost efectuată la Securitatea din Iași, apoi Uranus din București și Brașov. După două luni, ancheta era terminată.

De regulă, anchetele se desfășurau în miez de noapte, sub o teroare fizică și psihică de neimaginat. Liniștea nopții era tulburată din când în când de vaietele de durere ale celor bătuți, venite parcă de undeva din străfundurile pământului. Pe atunci, cea mai mare parte a securiștilor proveneau din pleava societății, dintre calicii și comozii (puturoșii) uzinelor – adică de la roaba cu șpan – sau ai ogoarelor – adică de la coada vacii. Cei care știau să scrie erau „declarați” ofițeri după ce, mai întâi, erau (eventual) supuși unor chinuri îngrozitoare de completare a studiilor „superioare” timp de trei, șase luni. Ceilalți, care nu știau să scrie, deveneau gardieni, fiind inițiați în mânuirea bâtelor.

Numele tuturor celor cu care am avut de-a face eu sau colegii mei sunt date în ordine alfabetică în finalul lucrării. În cazul meu, corpul delict ce a stat la baza acuzațiilor aduse în proces, l-a constituit un set de câteva scrisori interceptate de Securitate, corespondență purtată între mine de la Iași și șeful organizației „G.T.R” Vlad Nicolae, de la București. Redau din memorie cele două fraze incriminatoare preluate de Securitate: „Dragă Octave, poate vom face și noi ceva pentru biata noastră țărișoară!” la care eu îi răspund imediat: „Dragă Nicule, poți conta pe mine. Am aici foarte mulți prieteni și foarte buni!” Niciodată Securitatea nu a aflat numele vreunuia dintre ei, ceea ce a atras asupra mea un „tratament” cu totul special din partea lor.

Pentru aceasta, pedeapsa care mi-a revenit a fost de 15 ani muncă silnică. În timpul detenției, m-am perindat prin penitenciarele Codlea, Gherla, Văcărești, Jilava,

Galați, Brăila și lagărele de exterminare de la Strâmba, Stoicești, Salcia, Bacul „4” la stuf și Grind-Periprava. În tranzit pentru 24 ore, am mai trecut și prin lagărul de drept comun de la Piatra Frecăței. Ce a însemnat pentru mine detenția?

Teroare fizică constând în bătăi, munci istovitoare de la 12 la 16 ore, înfometare, izolarea (incarcerarea) pentru cele mai mărunte motive, cum ar fi fost deținerea unui ac pentru cusut care putea atrage o pedeapsă de șapte zile, cu mâncare o dată la trei zile și bătăi după cum aveau chef.

Detenția a însemnat privarea de aer și lumină, ferestrele dincolo de gratii fiind bătute în scânduri, de cele mai elementare reguli de igienă corporală, întâmplându-se să facem baie o dată la trei luni (Gherla și Bacul „4”).

Medicamentele erau puține sau deloc, tuberculoza – boala mizeriei și a foamei – era la ea acasă, luându-și uneori zilnic tributul. Teroarea psihică se manifesta prin ruperea oricărei legături cu exteriorul: fără scrisori, fără vorbitor, fără pachet, prin vorbitul în șoaptă și deplasarea în incinte legat la ochi, prin gemetele muribunzilor sau răcnetele de durere ale celor bătuți. Se interzicea cu desăvârșire accesul la presă sau literatură de orice fel. Cu alte cuvinte, cine deținea asupra sa mai mult decât gamela, lingura, batista și un prosop, era aspru pedepsit. O altă formă de teroare erau perchezițiile inopinate, când fiind în lagăre, eram scoși pe platou în pielea goală pe ploaie sau ninsoare și ținuți cu orele cu intenția vădită de a ne îmbolnăvi. Tot teroare psihică era și aceea determinată de vocabularul, trivialitățile și înjurăturile care ne erau adresate la tot pasul, în toată rețeaua de închisori și lagăre de exterminare, astfel încât te făceau să crezi că periodic erau duși la cursuri de reciclare și perfecționare. Ce n-au reușit să facă securiștii din mine, din noi? Nu m-au putut împiedica să gândesc, să visez, să sper, să mor și să cred în Dumnezeu. Deviza lor, „lasă-l să crape, că rămâne în plus o pâine pentru Republică!” a fost parțial îndeplinită. Mulți dintre colegii de suferință nu s-au mai întors niciodată acasă, fiind aruncați mișelește în miez de noapte în gropi comune, spre a li se pierde urma. Am fost în pericol de a-mi pierde viața de două ori, dar am refuzat orice dialog cu moartea. Pur și simplu, n-am vrut să mor. Cine m-a salvat? Fără îndoială credința în Dumnezeu, robustețea fizică ieșită din comun la data arestării, autosugestia, gândul la cei dragi de acasă, speranța...

Deoarece, acum, în cele mai importante momente ale vieții, cum ar fi la cumpăna dintre ani, în noaptea de Înviere sau alte evenimente marcante pentru mine, gândurile îmi zboară de fiecare dată către cei ce nu mai sunt și chiar către toți cei care au suferit alături de mine, pomenind în gând numele fiecăruia. Este un exercițiu de memorie și o datorie în același timp.

Demonii sunt încă printre noi. O parte dintre ei mai trăiesc. I-am iertat pe toți, nu acum, ci încă de atunci când eram după gratii. Mai rămâne să-i ierte și Dumnezeu. Cu El nu știu cum vor rezolva.

Imediat după eliberare, am fost împiedicat să continui studiile superioare. Am urmat cursurile unei școli tehnice de instalații în construcții civile și industriale de trei ani. Urmare a grațierii din anul 1964, în 1966 am luat examenul de admitere la Facultatea de Electromecanică din cadrul Institutului Politehnic Brașov pe care am absolvit-o în 1972. Toate studiile urmate nu au valorat prea mult și din motive politice nu am putut promova. M-am simțit urmărit toată viața. Am fost și anchetat în câteva rânduri. Dar culmea a fost alta!

Ca urmare a curajului (sau nerușinării) de a fi dat în presă numele unor foști torționari brașoveni, am fost anchetat de Parchetul Militar Brașov, în anul 1993, de

către dl. maior (pe atunci) Stoenică, ca martor, fără a mi se spune în procesul cui. Am fost întrebat de evenimente și persoane din urmă cu 35 de ani. Precizez că eu nu eram cel mai reprezentativ dintre sutele de foști deținuți și astfel treaba a rămas baltă.

În continuare voi arăta ce au avut de suferit unii dintre membrii familiei mele.

Ioan Bjoza (tata)

Născut în municipiul Iași, la data de 18 decembrie 1913. Absolvent al Liceului Internat din Iași, urmează apoi cursurile Facultăților de Drept și Geografie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza”, pe care le abandonează la sfârșitul anului II, din motive de forță majoră. Urmează cursurile școlii de impiegați de mișcare la CFR.

În anul 1941, se mută cu serviciul la Regionala CFR Brașov (stațiile Vadu Roșu, 1941-1948 și Feldioara, 1948-1958). A fost un autodidact desăvârșit și mare iubitor al șahului.

Aflat în sala de judecată la pronunțarea sentinței fiului său Octav (11 octombrie 1958), de 15 ani muncă silnică, a avut o ieșire necontrolată. A sărit brusc în picioare și, întinzând mâinile spre cer cu pumnii strânși, a strigat: „Dumnezeii mamei voastre de bandiți, dați-ne copiii înapoi!” Peste cinci zile avea să fie arestat de Securitatea Brașov, anchetat și acuzat de „tentativă de influențare a completului de judecată, prin acte de teroare”.

După cinci luni, Tribunalul Militar își declină competența în favoarea Tribunalului Civil, care ținând cont de circumstanțele atenuante îl achită. Nu a reproșat nimănui pentru suferințele ce le-a îndurat toată viața.

Deși achitat, nu a mai fost primit niciodată în serviciul avut înainte. A fost nevoit să îndeplinească funcții minore, de manevrat sau magazioner. A murit în anul 1980, mâhnit de perspectivele ce se întrezăreau pentru cei ce aveau să rămână după el.

Georgeta Bjoza (mama)

Născută în municipiul Iași, la data de 18 aprilie 1911. În momentul arestării fiului, era funcționară (contabilă) la fabrica „Reconstrucția” din Feldioara. Imediat a fost trimisă în producție, să încarce manual cărămizi în vagoanele de cale ferată.

După ce a fost arestat și soțul, i se desface contractul de muncă, rămânând fără nici o posibilitate de întreținere, timp de mai bine de un an. Amenințată și cu scoaterea din locuință, a fost ținută într-o teroare permanentă. După un timp, din mila unora, a fost reprimată în serviciu, pe funcții umiltoare, cu un salariu de nimic. În timpul perchezițiilor efectuate de Securitatea Brașov, ni s-au luat fără proces-verbal mai multe lucruri din casă, dintre care cele mai valoroase au fost patru clasoare imense cu mărci poștale primite ca moștenire de la un unchi, Remus Modest Sbiera, fost președinte al Tribunalului Suceava în primele trei decenii ale secolului, pentru motivul că acestea conțineau și mărci cu figurile regilor noștri. Din când în când, a fost vizitată doar de Carmen Sireteanu, prietena fiului. Pentru suferințele ce le-a îndurat ca soție și mamă, nu a reproșat niciodată nimic, nimănui. Toți cei ce au cunoscut-o au rămas impresionați de blândețea și bunătatea sufletului ei. A murit în anul 1998.

Carmen Sireteanu (căsătorită Bjoza)

Născută la 1 septembrie 1941, în orașul Dorohoi, fiica lui Ilie și Eugenia. În timpul refugiului, se stabilește cu familia la Făgăraș.

Tatăl, comisar de poliție, este „împuternicit” de comuniști să însoțească trupele de Securitate la căutarea partizanilor anticomuniști din munții Făgărașului. Participă la una sau două acțiuni, după care își dă demisia din poliție. Aceasta este acceptată, cu adresa nr. 8954 din 11/04/1948 a Direcției Generale a Poliției de Siguranță din cadrul M.A.I.

Prin anul 1950, se mută cu familia în Șcheii Brașovului. I se încscenează un proces politic. Este arestat, judecat, condamnat și aruncat în închisoarea din Cetatea Făgărașului, de unde este eliberat cu ocazia grațierilor din anul 1954. Singura funcție care i s-a oferit a fost aceea de magazioner la uzinele Steagul Roșu. A decedat în 1984.

Dintre puținele persoane care i-au ajutat familia în timp ce era în detenție au fost părinții actualului prof. dr. ing. Mircea Ivan de la Universitatea Brașov.

Toți cei ce l-au cunoscut pe „nea Ilie” nu-l vor uita niciodată. A fost un om de mare caracter, când tăcut, când pus pe șotii și gata să plaseze o glumă de care râdea și el copios. Pe fiica lui, Carmen, am cunoscut-o pe când avea 13 ani, elevă la o școală generală, iar eu aveam 16 ani și eram elev la liceul „Andrei Șaguna”. A fost o dragoste la prima vedere. Privirea ochilor ei albaștri m-a urmărit din prima clipă și mă va urmări până la moarte. Fiind student la Iași, îi scriam mereu. Cu o lună și ceva înainte de arestarea mea, îi trimiteam câte o vedere în fiecare zi. Parcă aveam presimțiri. În fiecare scriam altceva. Doar două propoziții se repetau „te iubesc” și „mi-e dor de tine”. După circa șase luni de detenție, în celula alăturată a fost adus tatăl meu. Deși ferestrele aveau gratii și erau bătute cu cuie și scânduri, a reușit să-mi transmită în șoaptă: „Carmen te va aștepta, chiar de va fi să faci toată pedeapsa!” Convorbirea a fost interceptată, iar eu pedepsit cu două săptămâni de izolare, cu mâncare o dată la trei zile. Cu coada lingurii pe care o aveam, zgâriam toți pereții celulelor prin care treceam, scriind: „Carmen, Carmen...”.

Viața mi-a fost în pericol de mai multe ori în timpul detenției. În cele mai grele momente, în care ajunseseam la 48 kg greutate, îmi spuneam: „la următoarea roabă cu pământ, mă voi prăbuși și voi muri”. Gândurile mele zburau la ea, la Carmen, și instantaneu Dumnezeu îmi dădea puteri nebănuite. Spre sfârșitul lunii august 1961, eram în lagărul de la Grind, la gurile brațului Chilia, în brigada de muncă a „intelectualilor”.

Am observat cum câțiva dintre prietenii și colegii mai apropiați, din mica lor rație zilnică de pâine, economiseau câte o bucătică, punând-o să se usuce la soare. Peste câteva zile, i-am surprins făcând pesmet de pâine uscată. La fel, au adunat și câte o bucătică de marmeladă de la fiecare. Nici prin gând nu-mi trecea ce vor să facă și nici n-am fost curios să-i întreb. Într-o zi m-au chemat și într-un „cadru solemn” mi-au dat un mic tort, făcut din pesmet și marmeladă. Pe el scria „Lui Carmen și Octav, de la prietenii lor”. L-am luat, le-am mulțumit și l-am pus pe marginea patului. Am rupt-o la fugă prin lagăr. De atunci, nu mai am lacrimi. După câteva minute m-am întors ca și cum nu se întâmplase nimic. Cu toții am început să depănăm amintiri. Unul dintre ei făcuse într-un bidonaș pentru apă puțin vin, tot din marmeladă. Fiecare a luat câte o gură. Era întâi septembrie 1961 – de ziua lui Carmen – și ei, prietenii mei, nu uitaseră acest lucru. Trecuseră trei ani și două luni de când nu mai știam nimic de acasă. Inițiatorii

acestei mici ceremonii au fost bunii mei prieteni Ioan (Nelu) Centiu și Ludovic (Lehel) Szanto , cu care nu am întrerupt niciodată relațiile de prietenie. Dacă ar fi fost prinși de gardieni, ar fi plătit totul cu multe zile de izolare și bătăi, dar au avut noroc.

Cam în aceeași perioadă a început să se simtă o destindere în politica internațională, lucru ce se reflecta imediat în comportamentul gardienilor față de noi. Unii deținuți au primit câte o carte poștală. Au fost adunați într-o încăpere, unde li s-a dictat ce să scrie: „suntem sănătoși, grași, frumoși, nu ducem lipsă de nimic, dar cu toate acestea trimiteți-ne un pachet de 5 kg cu alimente, medicamente, îmbrăcăminte, țigări”.

Eu nu obtinusem acest drept. Prietenul meu Nelu mi-a cedat în condiții de clandestinitate cartea lui poștală. Printre altele, am scris: „sunt bine sănătos, am peste 50 kg greutate... trimiteți-mi bomboane HIN (aceasta însemna hidrazidă)... vă pup pe toți inclusiv pe Carmen”. Peste două-trei săptămâni, am primit pachetul. Conținea câte puțin din tot ceea ce cerusem. Printre lucruri se afla și un săpun de față marca „Carmen”. Era un semn că se gândește la mine, că mă așteaptă. Îl mai păstrez intact, până și acum. Scrisori nu aveam voie să primim.

După patru ani de detenție, de foame, de bătăi, de umilințe, munci nimicitoare, în ziua de 23 iunie 1962, de undeva de la gurile Dunării, o epavă, cioplită în lemn de brad și stâncă, nu s-a lăsat scufundată de valuri și a ajuns la mal, acasă. Din puținii bani de drum primiți la eliberare, din Tulcea am cumpărat o vedere cu Delta Dunării, unde îmi lăsasem sănătatea și tinerețea, am scris-o și am introdus-o în vagonul poștal al aceluiași tren care mă ducea spre casă. Ea avea următorul conținut:

Cu „tinicheaua” de gât și fără nici o meserie, după șase luni ne-am căsătorit în ziua de 11 decembrie 1962. Nu ni s-a permis să urmăm cursuri universitare. Împreună ne-am înscris la „Școala Tehnică pentru Instalații în Construcții Civile și Industriale” postliceală de trei ani, din orașul Săcele, pe care am absolvit-o cu calificativele „Excelent”, amândoi, în anul 1965. Doar eu am reușit ulterior să continui studiile superioare.

În condiții de presiuni psihice, Carmen a fost anchetată de Securitatea Brașov în repetate rânduri, în legătură cu cazul meu și al tatălui.

Suntem și vom rămâne împreună până la capăt.